

בס"ד. שיחת* שבת חול המועד סוכות, ה'תשל"ד.

א. דובר כבר לעיל (בהתוועדות דשבת שובה¹) שבשנה שקביעותה כמו בשנה זו יש מעלה מיוחדת — שמיו"ט נכנסים מיד בשבת (מבלי שום הפסק), הן בנוגע לר"ה, הן בנוגע לימים ראשונים של סוכות, והן בנוגע לשמע"צ ושמח"ת (ימים אחרונים של סוכות).

וכמדובר (בהתוועדות הנ"ל²), שכיון שבלייל שבת לא עורכים הבדלה (שמורה על הפסק היו"ט), אלא רק קידוש, נמצא, שגם בשבת ישנם עיקרי ענין היו"ט (שלכן אין עושים הבדלה), וניתוסף עוד קדושה נוספת — קדושת שבת, שהרי קדושת שבת היא נעלית יותר מקדושת יו"ט, כי, יו"ט הוא רק "מקרא קודש"³, שפירושו⁴, שקוראים ומזמינים את הקודש בזמן שמצד עצמו אינו קודש, משא"כ שבת הוא בעצמו קודש — "שבת מיקדשא וקיימא"⁵. וכאשר מיד לאחרי יו"ט בא שבת, יש בשבת שלאחרי היו"ט שני הענינים: הן ענין היו"ט, ובודאי ענין השבת. וכשם שנתבאר (בהתוועדות הנ"ל) בנוגע לר"ה — כן הוא גם בנוגע לסוכות, שבשבת שלאחרי יו"ט סוכות יש גם מענין היו"ט.

ב. ענינו של יו"ט סוכות — שהביאור בזה צריך להיות באופן המובן לכל אחד שמחוייב בהיו"ט, עד לפשוט שבפשוטים — מובן מזה שסוכות נקרא "זמן שמחתנו", שזהו יחודו של סוכות משאר הימים טובים:

אע"פ שכל הימים טובים הם "מועדים לשמחה", הרי מזה שדוקא סוכות נקרא "זמן שמחתנו", מובן, שבשמחה גופא יש כמה מדריגות [וע"ד משנת"ל שבקדושה יש כמה מדריגות: "מקרא קודש", ו"קודש"], ובזה מתבטאת המעלה של סוכות לגבי שאר ימים טובים, שנוסף על הענין של "מועדים לשמחה", יש בו שמחה נוספת.

והשמחה הנוספת שבחג הסוכות היא ענין שבגילוי, שהרי השם "זמן שמחתנו" הוא "שמו אשר יקראו לו"⁶. וכיון שזהו שם שאנשי כנסת

(2) ס"ה (לעיל ע' 23 ואילך).

(3) אמור כג, ב"ד.

(4) ראה זח"ג צג, ב ואילך.

(5) ביצה יז, א.

(6) ראה תניא שעהיוה"א ספ"א.

(* הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפסה בהוספות ללקו"ש ח"ד ע' 418 ואילך. במהדורא זו ניתוספו איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.

(1) בתחלתה (לעיל ע' 20 ואילך).

הגדולה תיקנו בנוסח התפלות והברכות לכל אחד מישראל, הרי מובן, שזהו ענין שעומד בגילוי לא רק עבור אלו ששייכים לסוד, רמז, דרוש והלכה, אלא גם לפשוט שבפשוטים.

ג. יתירה מזה:

בזמן שביהמ"ק הי' קיים, שאז הי' גשמיות העולם מזוכך יותר, הי' ענין השמחה שבסוכות בגילוי גם בגשמיות — שהרי סוכות הוא "חג האסיף"⁷, שזהו הזמן ד"באספך מגרנך ומיקבך"⁸.

וע"ד הידוע בענין הקרבנות, שבזמן הבית היתה עבודת הקרבנות בגשמיות, משא"כ עתה, הנה אע"פ שתפלות כנגד קרבנות תקנום⁹, הרי התפלה היא רק ברוחניות, וטעם הדבר (כמבואר בכ"מ¹⁰), לפי שעכשיו אין הגשמי מזוכך כ"כ, ולכן לא יכולה להיות עבודת הקרבנות בגשמיות, משא"כ בזמן הבית, שאז הי' זיכוך גשמיות העולם, הי' יכול להיות ענין הקרבנות גם בגשמיות — עד"ז הוא גם בענין "זמן שמחתנו" שבסוכות, שבזמן הבית, הנה מצד זיכוך הגשמיות שהי' אז, הי' ענין השמחה דסוכות בגילוי גם בגשמיות — "באספך מגרנך ומיקבך", כיון שבנ"י היו אז "איש תחת גפנו ותחת תאנתו"¹¹, ומובן שריבוי התבואות והפירות גרם שמחה לבעל השדה, וגם לאלו שנמצאים בעיר, שהרי גם הם זקוקים לתבואות ופירות שצומחים בשדה, ועד שאפילו "מלך לשדה נעבד"¹².

ד. אמנם, אע"פ שהענין ד"באספך מגרנך ומיקבך" כפשוטו בגשמיות הי' רק בזמן הבית — הרי כיון ש"התורה היא נצחית"¹³, מובן, שברוחניות יש גם עכשיו הענין שסוכות הוא "חג האסיף".

והביאור בזה:

ענינו של חג האסיף הוא — שיש ריבוי תבואות ופירות. וענין ריבוי התבואות והפירות ברוחניות ישנו גם עכשיו — כי, לאחרי שמתקנים את הענינים של השנה שעברה ע"י העבודה של חודש אלול, ובפרט בימי הסליחות שבו, ולאח"ז בעשרת ימי תשובה — הנה לאחרי עבודה זו שהיא באופן של עליות מלמטה למעלה, באה לאח"ז בסוכות המשכת כל ענינים אלו מלמעלה למטה, שנעשה אצלו ריבוי תבואה ופירות ברוחניות,

(סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תכ ואילך). וש"נ.

11 מלכים-א ה, ה.

12 קהלת ה, ח.

13 תניא רפי"ז.

7 תשא לד, כב.

8 פ' ראה טז, יג.

9 ברכות כו, א-ב.

10 ראה המשך וככה תרל"ז פי"ז ואילך

והו"ע ריבוי זכיות — הן הזכיות של זכיות, דכיון שהיתה אצלו העבודה של חרטה גמורה על העבר וקבלה טובה על להבא, ו"מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה"¹⁴, יש לו זכיות של זכיות; וכן יש לו זכיות מה"זדונות שנעשו לזכיות"¹⁵, שזוהי מעלת בעלי תשובה על צדיקים, כמארז"ל¹⁶ ב"מקום שבעלי תשובה עומדין כו".

ה. והנה, אע"פ שהענין של "זמן שמחתנו" ישנו בכל ימי הסוכות, לא רק ביו"ט, אלא גם בחוה"מ (כפי שאומרים בנוסח התפלה בחוה"מ"ס — עכ"פ במוסף של חוה"מ: "זמן שמחתנו") — הרי מובן, שביו"ט השמחה גדולה הרבה יותר (שלכן אומרים "זמן שמחתנו" בכל התפלות). וכמובן גם בפשטות — שהרי ביו"ט מותרת רק מלאכת אוכל נפש, ובאופן שיש לו מיד את הפירות והתענוג מהמלאכה, דכיון שההיתר דמלאכת אוכל נפש ביו"ט הוא רק עבור מה שצריך ביו"ט גופא, נמצא שאין זו מלאכה לאמיתתה, לפי שיש לו מיד את התענוג; משא"כ בחוה"מ, כיון שאז מותרת גם מלאכה דדבר האבד כו"¹⁷, לא יכולה להיות אצלו שמחה כמו ביו"ט, להיותו עסוק במלאכה ויגיעה, וגם — שאינו פנוי כ"כ לשמוח בשמחת החג.

ו. ומזה מובן בנוגע לשבת חוה"מ:

כיון שגם שבת אסור במלאכה, ואדרבה, בשבת אסורה אפילו מלאכת אוכל נפש — נמצא שבשבת חוה"מ יכולה להיות יותר שמחה מאשר ביו"ט (אף ששבת "לא נאמר בה שמחה"¹⁸).

והיינו לפי שהתענוג שיש ביו"ט ע"י עשיית מלאכת אוכל נפש — ישנו גם בשבת, כיון ש"כל מלאכתך עשוי"¹⁹; ונוסף לזה — בשבת יש אצלו רק התענוג, ולא כמו ביו"ט שהוא זקוק למלאכה והכשר לתענוג. וזוהי גם המעלה כששבת חוה"מ בא מיד לאחרי היו"ט (כקביעות שנה זו):

כשיש הפסק בין יו"ט לשבת, נפסק אצלו במוצאי יו"ט (לאחרי עריכת הבדלה) ה"שטורעם" של שמחת יו"ט, ואז נכנס לשבת רק עם

18) שו"ע אדה"ז אור"ח סתקכ"ט סוס"ז.

וראה לקו"ש חל"ג ע' 62. וראה גם תר"מ

חס"ב ריש ע' 161. וש"נ.

19) ראה שו"ע אדה"ז שם סש"ו סכ"א.

וש"נ.

14) קידושין מ, א. ועוד.

15) ראה יומא פו, ב.

16) ברכות לד, ב. רמב"ם הל' תשובה

פ"ז ה"ד.

17) רמב"ם הל' יו"ט פ"ז ואילך. טוש"ע

אור"ח סתק"ל ואילך.

שמחת חוה"מ (שהיא קטנה משמחת יו"ט); משא"כ כשמיד מיו"ט נכנסים לשבת (ללא הברלה), אזי נכנסים עם כל ה"שטורעם" של שמחת יו"ט, ויש עוד הוספה בשמחה, דכיון ששבת אסור גם במלאכת אוכל נפש, יש תוספת שמחה ותוספת בזמן, כנ"ל.

ז. ועוד נקודה בזה:

ענין הנ"ל ששבת אסור במלאכת אוכל נפש, נוגע במיוחד לנשים, שהרי ההתעסקות במלאכת אוכל נפש היא בעיקר ע"י הנשים, כדברי הגמרא²⁰ "אדם מביא חיטין חיטין כוסס" (בתמי"), אלא הוא זקוק ל"עזר כנגדו"²¹ להכין את כל הענינים שיהיו ראויים למאכל אדם — אוכל נפש. ומזה מובן, שהחידוש של שבת לגבי יו"ט — שבו אין אפילו מלאכות הקשורות עם אוכל נפש, ומשום זה יש תוספת שמחה (אפילו לגבי יו"ט) — נוגע בפרט לנשים, כיון שאצלן היא עיקר ההתעסקות במלאכת אוכל נפש.

וענין זה מחזק את הקישור של קביעות שנה זו עם כללות ענינה של שנה זו — שנת הקהל, כי מצות הקהל היא כמ"ש²² "הקהל את העם האנשים והנשים והטף גו'", והיינו, שאע"פ שזוהי מצות עשה שהזמן גרמא, יש חידוש בהקהל שגם נשים מחוייבות בזה.

הקהל קשור במיוחד גם עם טף, ואדרבה: בנוגע לאנשים ונשים קשורה המצוה (גם) עם ענינים נוספים: אצל אנשים ישנו הענין ד"ללמוד", ואצל נשים — "לשמוע", והיינו, שאצל אנשים ונשים מתערבים ענינים נוספים, ואדרבה — הם דבר עיקרי, וכמ"ש²² "למען ישמעו גו'"; משא"כ בנוגע לטף — יש רק עצם המצוה דהקהל, ללא ענינים נוספים. ומה שאמר²³ "טף למה באין לתת שכר" — הרי זה "למביאיהן", אבל בנוגע לטף עצמם²⁴, השתתפותם במצות הקהל היא רק המצוה עצמה²⁵, ללא פניות אחרות, אפילו לא פניות דקדושה.

ו"ל בדא"פ: זהו גם הביאור לכך שמצות הקהל היא גם אצל טף,

יבמות ס"א). ועפ"ז יומתק מש"כ ברמב"ם

(סוף הל' חגיגה) שהוא "כיום שניתנה בו בסיני" (שכל בניו היו באותו מעמד).

והקושיא למה באים — היא בגדר הטעם המפורש בקרא: ישמעו וילמדו. ואכ"מ.

(25) ועפ"ז יומתק מש"כ במנ"ח מצוה

תריב, דטף שאינו שייך לשום מצוה (כשיגרל) ג"כ שייך להקהל.

(20) יבמות סג, א.

(21) בראשית ב, יח-כ.

(22) וילך לא, יב.

(23) חגיגה ג, סע"א. הובא בפרש"י עה"פ.

(24) לכאורה מוכח הפכו מהקושיא "טף

למה באין" (חגיגה ופרש"י שם). אבל ראה

שם תוד"ה כדי, וע"פ מפרשי המשנה "אשרי יולדתו" (אבות פ"ב מ"ח — מירושלמי

אע"פ שלא בני דעה נינהו — כי הענין דהקהל שאצלם הוא ענין נעלה ביותר שאין בו מדידות והגבלות.

ח. ויש להוסיף בדא"פ:

אע"פ שבנוגע לכמה מצוות ישנם עכשיו רק הענינים ברוחניות (כנ"ל), הרי יש לזה קישור גם עם גשמיות — כפי שקיימו מצוות אלו בגשמיות כפשוטם. וכמו בענין תפלה שבמקום קרבנות תקנום, שמבלי הבט על כך שתפלה היא עבודה רוחנית, הרי זה קשור דוקא עם זמני היום שבהם היתה הקרבת הקרבנות כפשוטם.

תורת הקרבנות הוא ענין בפני עצמו, כיון שתורה אינה ענין שבא להחליף הקרבת הקרבנות, ולכן אין זה קשור כלל עם ההגבלות שישנם בענין הקרבנות, שהרי "העוסק בתורת עולה" — אפילו בלילה — אזי "הקריב עולה"²⁶;

משא"כ תפלות תקנום במקום (תחליף ל)קרבנות, ובמילא הרי זה קשור (עכ"פ באיזה ענין) עם ההגבלות דקרבנות²⁷ — זמן הקרבת הקרבנות: תפלת מנחה חייבים להתפלל דוקא בזמן היום שבו הקריבו התמיד של בין הערביים. ולכאורה, כיון שתפלה היא עבודה רוחנית, עבודה שבנפש — מה בכך אם יתפללו מנחה שעה קודם או שעה אח"כ? ומ"מ, אע"פ שעכשיו אין ענין הקרבנות בגשמיות, אלא רק ברוחניות — תפלות, צריך להיות הקישור גם עם גשמיות, ולכן חייבים להתפלל דוקא בזמני היום שבהם היתה הקרבת הקרבנות כפשוטם.

ועד"ז י"ל בנוגע ל"זמן שמחתנו" בחג הסוכות, שאע"פ שעכשיו אין הענין ד"באספך מגרנך ומיקבך" בגשמיות (כבזמן הבית), אלא רק הענינים ברוחניות (כנ"ל), יש גם עכשיו קישור ל"באספך מגרנך"²⁸ עם גשמיות — בענין ד' המינים, וכפי שיתבאר לקמן (במאמר²⁹).

* * *

ט. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה חג הסוכות שבעת ימים להוי'.

* * *

י. הנקודה של הדרוש הנ"ל — שמיוסד על דרושי רבותינו נשיאינו, ובפרט על המאמרים שבהמשך מים רבים ובעיקר בהמשך וככה

(28) נוסף על ה"פסולת גורן" — סכך

(26) מנחות בסופה. ועוד.

(27) להעיר מענין השליחות דצ"ל "מה

(סוכה יב, רע"א. וש"נ).

אתם בני ברית כו" (גיטין כג, ב. וש"נ).

(29) פ"ד (לעיל ע' 99 ואילך).

של אדמו"ר מהר"ש, שאמר שצ"ל "מלכתחילה אָריבער" (כנ"ל בהתוועדות די"ג תשרי³⁰) — היא:

הסדר בעולם הוא שיש צורך בנתינת רשות מיוחדת לראות — "אילו ניתנה רשות לעין לראות"³¹, כיון שהתהוות העולם היא באופן של "עולם", העלם והסתר³², והיינו, שבכדי שתהי' בחירה חפשית, ולא "נהמא דכיסופא"³³, היתה ההתהוות באופן של העלם כו', שאז יהי' גילוי האין בבחירה חפשית.

אבל אעפ"כ, ישנו גילוי האין בענינים מסויימים — שזהו גם ענין האחדות שבד' המינים אפילו לפני שמקיימים בהם המצוה, שאחדות זו היא מצד גילוי האין, כמשנ"ת במאמר בארוכה. והרי ענין האחדות שבד' המינים הוא ענין שבגלוי, שכולם יכולים לראותו, אפילו אינו יהודי.

ואע"פ שזקוקים ל"תורה אור"³⁴, ובפרט למאור שבתורה, פנימיות התורה שנתגלתה בתורת החסידות, שמסבירה שהאחדות שבד' המינים היא מצד גילוי האין (שהרי תורת החסידות מתעכבת בפרטיות (משא"כ במדרש כו') על השאלה למה נבחרו ד' מינים אלו דוקא, ומבארת שזהו מצד ענין האחדות שבהם שבא מצד גילוי האין) — הרי האחדות עצמה שבד' המינים רואה כל אחד, אפילו אינו יהודי. אלא מאי, הוא לא יודע מהי הסיבה של אחדות זו — הנה על זה ישנו הענין שנאמר על בני"י: "ונתתיך לאור גוים"³⁵, שיהודי יכול להסביר (ענינים כהנ"ל³⁶) גם לאינו יהודי.

יא. ונוסף לזה:

כיון שענין זה (שהאחדות שבד' המינים באה מצד גילוי האין) נתבאר בתורת החסידות, ותורת החסידות באה גם בשבעים לשונות, — חסידות בלשון אידיש יש כבר מהבעש"ט, וכידוע מ"ש באגה"ק³⁷ ש"הבעש"ט ז"ל הי' אומר ד"ת בל"א ולא בלה"ק", ורק כתבו זאת בלה"ק, אבל הבעש"ט עצמו הי' אומר באידיש, וכך היתה תורת

(30) ס"ב (לעיל ע' 74). וש"נ.

(31) תניא שעהיחזה"א פ"ג.

(32) ראה לקו"ת שלח לז, ד. ובכ"מ.

(33) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת

צו ז, רע"ד. ובכ"מ.

(34) משלי ו, כג.

(35) ישעי' מט, ו.

(36) דיש בעה"ב לבירה זו כו'. משא"כ

עכ"ם הלומד תורה — שלא מז' מצות דילי'

(ראה סנהדרין נט, א).

(37) סכ"ה (קמא, א).

החסידות באידיש במשך כו"כ דורות; אך לאח"ז נפעל ע"י רבינו נשיאנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר, שתורת החסידות באה גם בשאר הלשונות³⁸, דאף שלכאורה אין להם שייכות לתורת החסידות, הנה גם בהם נתגלתה תורת החסידות, שזהו שלב רחוק יותר בהפצת המעיינות חוצה —

נמצא, שענין זה (שהאחדות שבד' המינים באה מצד גילוי האיין) נתגלה גם בעולם, בלשונות של ע' האומות.

* * *

יב. כתיב³⁹ "מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל", ואמרו רז"ל⁴⁰ ש"מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות" — שיש בזה ב' פירושים⁴¹, ו"אלו ואלו דברי אלקים חיים"⁴²: (א) הפירוש הפשוט, שתחילה מקיים הקב"ה מצוות אלו (חוקיו ומשפטיו), וזוהי נתינת כח שבנ"י יוכלו לקיימם, (ב) ע"ז שבנ"י מקיימים המצוות, פועלים הם, כביכול, שהקב"ה יקיימם. ואופן הב' הוא ענין נעלה יותר, כיון שבא לאחרי העבודה ואתערותא דלתתא.

וכידוע פירוש המגיד⁴³ (שהשנה היא שנת המאתיים להסתלקותו) על הפסוק⁴⁴ "אשר יעשה אותם האדם וחי בהם", שע"ז שיהודי מקיים המצוות, הרי הוא ממשיך חיות במצוות, והיינו, שפועל הוספה במצוות של הקב"ה (שלאחרי העבודה של קיום המצוות דישראל, הרי הם באופן נעלה יותר).

וזהו גם מ"ש על מצוות "ועשיתם אותם"⁴⁵, אתם (חסר ו') כתיב, מעלה אני עליכם כאילו עשאוני⁴⁶ — שע"י קיום רמ"ח פקודין פועלים הענין דרמ"ח אברים דז"א (שהרי בז"א יש ט' ספירות, וט' פעמים ט', ובכל אחת מהן יש ראש תוך סוף, ויחד עם ה' חסדים המגדילים, הרי זה עולה מספר רמ"ח⁴⁷) — שמזה מובן שבנ"י פועלים הוספה, שהרי הענין דז"א ישנו גם מצד עצמו, והענין ד"כאילו עשאוני" שנעשה ע"י קיום המצוות הוא באופן נעלה יותר.

38) ראה גם תר"מ חס"ט ע' 90. וש"נ.

39) תהלים קמז, יט.

40) שמור"ר פ"ל, ט.

41) ראה תר"מ סה"מ כסלו ע' קמה.

42) זח"ג קיג, א. וראה הגהות הרח"ו לזוהר שם. לקר"ת שלח מה, ב. ובכ"מ.

43) כמבואר בתר"א — מקץ לז, סע"ד.

44) עירובין יג, ב. וש"נ.

45) אר"ת עה"פ (סק"י). ונת' באוה"ת ועוד.

יג. וזוהי גם אחת הכוונות של התוועדות זו — בהמשך להמדובר (בהתוועדות די"ג תשרי⁴⁸) בנוגע לסיום מסכת חלה (שנאמר בהתוועדות דו' תשרי⁴⁹), שיש בזה עוד דיוקים שלא נתבארו אז, ויתבארו בהתוועדות זו.

ובהקדים: לכאורה, מה כבר יפעלו בעולם עי"ז שיבארו זאת עתה — אך הענין בזה, כדאיתא באגה"ק⁵⁰ שע"י בירור הלכה "מן הגמרא ופוסקים ראשונים ואחרונים" נעשה "בשמים ממעל" "ענין פלא גדול מזה מאד", כיון ש"העליונים אין בהם כח לברר", "ולכן באים . . לשמוע . . מהתחתונים", וכמרוז"ל⁵¹ עה"פ⁵² "חברים מקשיבים לקולך השמיעני".

[וזוהו ענין ששייך לא רק ליחידי סגולה, אלא כמ"ש באגה"ק, שזה נוגע ל"כל איש ישראל". וכמבואר בקו"א⁵³ "חיוב כל נר"ן להשלים כל התרי"ג במחדו"מ שהן פרטי ההלכות", והרי "כל נר"ן" היינו כל אחד מישראל (כדמוכח גם בהל' ת"ת לאדה"ז⁵⁴ שמוכרח לבוא בגלגול כו').

בשביל בירור הלכה זקוק הוא אמנם לראשונים וגם לאחרונים ועד לאחרונים שבזמנינו, כמבואר באגה"ק שביורר ההלכה הוא מפוסקים ראשונים ואחרונים, אבל הוא כנסס העומד ע"ג הענק⁵⁵, שבכחם של ראשונים ואחרונים הרי הוא מברר את ההלכה. ולכן, כל אחד מישראל, אפילו פשוט שבפשוטים, אם הוא הולך בכח של הראשונים והאחרונים, באים העליונים לשמוע ההלכה כפי שנתבררה על ידו].

וכיון שע"י שמברר ההלכה ה"ה פועל זאת בעליונים, בצבא מרום במרום — במילא נפעל ענין זה גם למטה, כיון שתוקף המציאות שלהם הוא המזל המכה בו ואומר לו כו'⁵⁶.

ולכן, ענין בירור ההלכה שמדברים עתה, ובפרט שזה במעמד כו"כ עשיריות מישראל, נוגע לפעולה בעולם.

ואע"פ שאין דנין בשבת⁵⁷ — הרי לא מדובר כאן אודות ענין של "דנין", אלא אודות בירור הלכה, ובירור בהלכה יכול להיות גם בשבת,

(48) ס"י (לעיל ע' 80 ואילך).
 (49) בתחלתה (לעיל ע' 33 ואילך).
 (50) סכ"ו (קמד, סע"ב ואילך).
 (51) שהש"ר עה"פ.
 (52) שה"ש ח, יג.
 (53) שבתניא — קס, א.
 (54) פ"א ה"ד.
 (55) ראה שבלי הלקט בראש הספר (בשם ר"י מטראני). הקדמת החוות דעת לפירושו לשו"ע יו"ד. המשך תרס"ו ע' ת [תקכז]. ובכ"מ.
 (56) ראה ב"ר פ"י, ו. זהר ח"א רנא, א (בהשמטות). ח"ב קעא, ב. מו"נ ח"ב פ"י.
 (57) ראה ביצה לו, ב. רמב"ם הל' שבת פכ"ג הי"ד.

(48) ס"י (לעיל ע' 80 ואילך).
 (49) בתחלתה (לעיל ע' 33 ואילך).
 (50) סכ"ו (קמד, סע"ב ואילך).
 (51) שהש"ר עה"פ.
 (52) שה"ש ח, יג.
 (53) שבתניא — קס, א.
 (54) פ"א ה"ד.
 (55) ראה שבלי הלקט בראש הספר (בשם ר"י מטראני). הקדמת החוות דעת לפירושו לשו"ע יו"ד. המשך תרס"ו ע' ת [תקכז]. ובכ"מ.
 (56) ראה ב"ר פ"י, ו. זהר ח"א רנא, א (בהשמטות). ח"ב קעא, ב. מו"נ ח"ב פ"י.
 (57) ראה ביצה לו, ב. רמב"ם הל' שבת פכ"ג הי"ד.

ואדרבה: בשעה שיכולים לברר הלכה, אסור לדחות זאת לזמן מאוחר יותר (לאחרי שבת).

ועתה ידובר בירור ההלכה בסיום מסכת חלה.

יד. בסיום דסיום של מסכת חלה איתא: "הקונה בסוריא כקונה בפרוור שבירושלים". ונוסף על כללות הענין שכבר נתבאר בהתוועדות הקודמת⁴⁸, נשאר עדיין הדיוק: מדוע נאמר "כקונה בפרוור שבירושלים", דלכאורה הול"ל כקונה בארץ ישראל?

[וע"ד משנ"ת⁴⁸ בנוגע למשנה הקודמת, "אנשי אלכסנדריא הביאו חלותיהן מאלכסנדריא", שנוסף על הדיוק "חלותיהן" (ולא "חלות" סתם), ישנו גם הדיוק מדוע נאמר "מאלכסנדריא", ולא מחו"ל סתם — עד"ז גם בסיום המסכת, שנוסף להביאור בכללות הענין, ישנו גם הדיוק מדוע נאמר "בפרוור שבירושלים", ולא בארץ ישראל סתם].

והביאור בזה קשור עם ספרי ומדרש — שספרי בכלל הוא סדר של הלכה, ומדרש הוא סדר של אגדה, "שרוב סודות התורה גנוזין בה"⁵⁸ — ועם ענין בכתבי האריז"ל, ומיוסד על פסוק בתושב"כ:

כתיב בנבואת זכרי⁵⁹ "חדרך ודמשק מנוחתו". ואיתא על זה בספרי⁶⁰ ובמדרש⁶¹ ש"חדרך" קאי על משיח, שהוא "חד לאומות ורך לישראל", והפירוש של "ודמשק מנוחתו" הוא — "שעתידה ירושלים להיות מגעת עד דמשק".

ועפ"ז מובן מ"ש במשנה "הקונה בסוריא כקונה בפרוור שבירושלים", ולא "כקונה בארץ ישראל" — כיון שסוריא (דמשק, כדלקמן) יש לה שייכות מיוחדת דוקא עם ירושלים, "שעתידה ירושלים להיות מגעת עד דמשק".

וזהו גם הביאור במ"ש "כקונה בפרוור שבירושלים", ולא כקונה בירושלים סתם — כדאיתא בספרי שם, שכיון שנאמר⁶² "ונבנתה העיר על תילה", הרי זו ראי' שירושלים "אין עתידה לזוז ממקומה"⁶³, אלא שהיא תגיע גם לדמשק, ונמצא, שדמשק תהי' הפרוור של ירושלים, ולכן נאמר "בפרוור שבירושלים".

61) שהש"ר פ"ז, ה.

62) פיוט "לכה דודיי" (ע"פ ירמ" ל, יח).

63) פסדר"כ פ"כ. יל"ש ישעי' רמז תעב.

58) תניא אגה"ק סכ"ג. וראה ה"ל ת"ת

ואדה"ז פ"ב ה"ב. וש"נ.

59) ט, א.

60) ר"פ דברים.

טו. אך עדיין צריך להבין: בספרי ומדרש מדובר אודות דמשק, ואילו במשנה נאמר "הקונה בסוריא" (ובדיוק — שה"ה בענין אפמיא)? ויובן ע"פ מ"ש בכתבי האריז"ל⁶⁴ שירושלים היא בחי' לאה (מקד"ש, דמש"ק. גם הקליפה שלה נק' דמשק), ו"נגד סוריא בסוד דמשק", וזהו שדמשק בגימטריא מדת בסוד ד' אלפי"ן (ד"פ אל"ף) (א' במילואו) בגימטריא מד"ת) דלאה (והיינו, שיש קליפה הנק' מת (כי נלקח החיות שלהם — א — ונשאר מת), ובצירוף החיות, ד' אלפי"ן, הרי זה מדת, "מדת ימי גו"⁶⁵], ועפ"ז הרי (כל) סוריא הוא בסוד דמשק. וכן הוא גם בפשטות, שהרי דמשק היא עיר הבירה של סוריא (בלשון הכתוב⁶⁶: "ראש ארם דמשק"), וא"כ, בשעה שכובשים את דמשק, מקבלים במילא את כל סוריא (וברוחניות ג"כ (סוריא בסוד דמשק) כי "מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא"⁶⁷).

טז. אמנם, האמור לעיל ש"עתידה ירושלים להיות מגעת עד דמשק" הוא ענין שיהי' לעתיד ע"י "חדרך" — משיח, וא"כ, מה שייך ענין זה עכשיו קודם הגאולה?

[שהרי ח"ו לומר אפילו שעכשיו היא אתחלתא דגאולה⁶⁸ — ואדרבה: נמצאים עתה בגלות וחושך כפול ומכופל שלא הי' כמוהו, אלא שאין זה הזמן המתאים לדבר על זה — לא בימי שבת ויו"ט וחוה"מ, ולא בזמן שבו צריכים לכבוש את העולם ע"י קו השמחה, שפורצת גדר⁶⁹ — כל גדרי העולם.

אבל עכ"פ: נמצאים עתה בגלות. וא"כ, מה נוגע עכשיו הענין שעתידיה ירושלים להיות מגעת עד דמשק?]

אך כאן בא בירור ההלכה גם מדברי האחרונים (שהרי באגה"ק הנ"ל מדובר אודות בירור הלכה מ"ראשונים ואחרונים"):

איתא בכתבי האריז"ל⁷⁰, והובא במגן אברהם⁷¹ [כשאומרים ענין מכתבי האריז"ל, יכולים לחשוב שזה נוגע רק לבעלי קבלה, אבל זהו

68 ראה גם תו"מ חע"ג ס"ע 212. וש"נ.

69 ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך. ועוד.

70 פ"ע"ח שי"ח רפ"ג.

71 או"ח רסר"ג. שו"ע אדה"ז שם ס"ח.

64 בספר הליקוטים זכרי' שם. וראה ג"כ

ספר הליקוטים תהלים לט. מאו"א מע' דמשק ומע' ירושלים.

65 תהלים לט, ה.

66 ישעי' ז, ח.

67 ברכות נח, א.

ענין שהובא במג"א להלכה, וידוע עד כמה בנה רבינו הזקן על המג"א⁷², שבערב שבת צריך לטעום מכל אחד ממאכלי השבת (וכמ"ש⁷³ "טועמי" חיים זכו").

והרי בכלל הזמן דלעתיד, גאולה — הוא שבת, "שבת מן המזיקין"⁷⁴, ביטול הגלות, "לא ירעו ולא ישחיתו"⁷⁵, והזמן שקודם ביאת המשיח הוא ערב שבת, ועכשיו — לאחר חצות⁷⁶. ועז"נ "טועמי" חיים זכו", היינו, שקודם זמן האכילה, לפני ביאת המשיח, כשנמצאים עדיין בגלות, צריך לטעום מהענינים דלעתיד.

וכן הוא בענין הטעימה מתורת המשיח [הגילוי דפנימיות התורה, שהוא גם הכנה לביאת המשיח, וכמובא באגה"ק (אותה אגה"ק שבה נתבאר הענין המובא לעיל (סי"ג) שהעליונים באים לשמוע מהתחתונים בירור ההלכה כו', הנה אגה"ק זו מתחילה) ש"בהאי חיבורא דילך כו' יפקון ב'י' מן גלותא ברחמים"⁷⁷], שנתגלתה, עכ"פ במקצת (טועמי), ע"י הבעש"ט ותלמידיו, ורבינו הזקן והנשיאים שלאחריו; וכמו בנוגע לתורת המשיח, עד"ז גם בנוגע להנהגת העולם (ההנהגה דעוה"ז בגשמיות), שעוד בזמן הגלות צ"ל "טועמי" מההנהגה שתהי' בביאת המשיח.

וכידוע מאמר רבותינו נשיאינו⁷⁸, שרק הגופים הלכו לגלות, אבל הנשמות לא הלכו לגלות, ומובן, שכיון שבכח המפליא לעשות⁷⁹ מתאחדת הנשמה עם הגוף, הנה זה שהנשמה לא הלכה לגלות פועל גם על הגוף הגשמי.

וגם בזה נראה, שהענין ד"טועמי" חיים זכו" (שבזמן הגלות טועמים מהענינים דלעתיד לבוא) הוא לא רק בנוגע לתורת המשיח, אלא גם בנוגע להנהגת העולם בגשמיות.

ומפורש בפס"ד הנ"ל שטועמים "מכל תבשיל ותבשיל".

ולכן, גם הענין ש"עתידה ירושלים להיות מגעת עד דמשק" צריך להיות בדרך טעימה גם עכשיו, כי, אע"פ שענין זה נאמר בנוגע ל"חדרך" שקאי על משיח (כנ"ל), הרי פסק ההלכה הוא שהטעימה מזה צ"ל גם עכשיו, והרי הפירוש ד"טועמי" הוא שטועמים בפועל ממש ממאכלי השבת, ואח"כ מניחים זאת הצדה וממתינים לשבת כו'.

(75) ישע"י יא, ט. סה, כה.

(76) ראה סה"ש תש"ט ע' 331. וש"נ.

(77) זח"ג קכד, ב (ברע"מ).

(78) ראה סה"ש תרפ"ז ריש ע' 170. וש"נ.

(79) ראה רמ"א או"ח ס"ו ס"א.

(72) ראה שו"ת דברי נחמי או"ח סכ"א.

וראה גם תו"מ חס"ג ס"ע 356. וש"נ.

(73) נוסח תפלת מוסף דשבת.

(74) ראה תו"כ בחוקתי כו, ו. מדרש

תהלים צב, א.

יז. ועז"נ בפסוק⁸⁰: "כי תצא למלחמה על אויביך" אזי בודאי ש"נתנו ה' אלקיך בידך" וגם "ושבית שביו" — שיוציאו את כל בני"ש שנמצאים שם בשבי, וגם את כל ניצוצות הקדושה שנמצאים שם.

ובפרט כאשר בני"ש נמצאים במצב ודרגה של צדיקים: עכשיו התחיל כל הענין⁸¹ ביום ש"עיצומו של יום מכפר"⁸², ובמילא עומדים כל בני"ש — ועאכו"כ אלו שלא חשבו על עצמם, ומסרו את נפשם בפועל להגן על מליוני יהודים — בדרגה של צדיקים גמורים.

ואע"פ שיכול לבוא הצד שכנגד ולטעון, שעל עניני יוהכ"פ גופא אין יוהכ"פ מכפר⁸³ — הרי:

יש דין (בשו"ע⁸⁴) — בדינים שבזמן הגלות, בעיר שהקיפוח עכו"ם, שמזה מובן) שהיוצא למלחמה צריך לעשות כל הענינים שיהי' בריא וחזק. וכיון שמלחמה זו היא "עזרת ישראל מיד צר שבא עליהם"⁸⁵, וגם רבינו הזקן פוסק בשו"ע שלו⁸⁶ (שמזה מוכח שזה נוגע גם בזמן הגלות) ש"נכרים שצרו על עיירות ישראל", אפילו כשבאים "על עסקי תבן וקש" (בעיר הסמוכה לספר), צריך ללחום נגדם, ובפרט בנדו"ד שזה לא הי' "על עסקי תבן וקש" — הרי מובן, שכל הענינים שעשו בגלל שמביאים לבריאות וחיוזוק הגוף דהמגינים, הנה לא זו בלבד שהיו מותרים, אלא זהו ע"ד מ"ש רבינו הזקן שם בנוגע שמירת שבת.

ובמילא, אפילו אם הי' אחד או שנים אשר כו' — הנה לא זו בלבד שזהו ענין ש"נעשה היתר גמור"⁸⁷, אלא יתירה מזה: כיון שהשתמשו בזה לחיוזוק במלחמה, שהיא פקוח נפשות דרכבות מישאל, הרי זה חיוב כו', כנ"ל.

חי. כאמור לעיל, שע"ז שלמטה נעשה בירור הלכה, אומר רבינו הזקן, שנפעל כך למעלה, ובמילא הרי זה נמשך אח"כ ומתגלה למטה

רשותא לאסטוני" (יומא כ, א. נדרים לב, ב. ויק"ר פכ"א, ד. במדב"ר ותנחומא ס"פ קרח. זח"א סד, א. ובכ"מ). ובזח"א (קיד, ב), שע"י השעיר אתהפך סנגוריא עליהו דישראל.
 (83) שבועות יג, סע"א.
 (84) אר"ח ס"ט תקעא.
 (85) ראה רמב"ם הל' מלכים רפ"ה.
 (86) סשכ"ט ס"ו.
 (87) אגה"ק דנדו"ד — קמד, רע"א.

(80) ר"פ תצא.
 (81) הכוונה ל"מלחמת יום הכיפורים" (החול' 2).
 (82) "על כל עבירות שבתורה" (יומא פה, סע"ב. וש"נ). ואפילו לדעת רבנן דצ"ל עם תשובה — הרי הפס"ד הוא דהרהר תשובה נעשה צדיק גמור (קידושין מט, ב), וביוהכ"פ אפילו קל שבקלים נתעורר כו', ודבר זה נראה בחוש (קונטרס העבודה פ"ה). ומוכרח הנ"ל ממדו"ל ד"ביומא דכיפורא לית ל"י (לשטן)

— הרי ישנו בירור ההלכה בנוגע לענין דעיצומו של יום מכפר וכו', שכל בניי הם צדיקים,

וכן ישנו בירור ההלכה ד"טועמי' חיים זכו", וכמודגש לעיל, שאע"פ שנמצאים עדיין בגלות,

— [וח"ו לומר שזוהי אפילו רק אתחלתא דאתחלתא דגאולה⁶⁸. לא בשביל זה סבלו יהודים את כל היסורים כו'. והעובדה שיש כאלו שאומרים שזוהי אתחלתא דגאולה, הרי זה פרט נוסף בחושך כפול ומכופל של הגלות. וטעות זו (שזוהי אתחלתא דגאולה) כבר נתבטלה מעיקרה],

ויש צורך שתסתיים הגלות ותתחיל אתחלתא דגאולה, וכפשוטו ממש. וכידוע הסיפור⁶⁸ אודות הצ"צ ואדמו"ר מהר"ש, שאדמו"ר מהר"ש (שאמר שצ"ל "מלכתחילה אריבער") אמר לצ"צ שצריכים את משיח כפשוטו. ובודאי ידע הצ"צ מזה, ובלשון הרמב"ם⁶⁹ שזהו ענין שנאמר בתורה ובנביאים באופן ש"כל הספרים מלאים בדבר זה", אלא שרצה שיאמר וידרוש זאת מי שהי' אז לא בציור של נשיא אלא הי' מקבל — ישנו הפס"ד ד"טועמי' חיים זכו", כנ"ל בארוכה.

וכיון שעושים זאת ע"פ ציווי התורה, שהיא תורת חסד ותורת שלום — יהי' זה בחסד וברחמים ובדרכי שלום. ובפרט שזה קשור עם שבת, שענינו תענוג — יהי' זה מתוך תענוג וכו'.

ויהי רצון, שיראו נפלאות הוי' בעיני בשר, ויכירו בכך שלא כחי ועוצם ידי, אלא יד הוי' עשתה זאת, ו"זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו"⁹⁰, וכפירוש החסידות⁹¹: בו בעצמותו.

וכל זה נעשה ע"י בירור "דבר הוי' זו הלכה"⁹², ובהסכם כל הנאספים, ש"אכל בי עשרה שכינתא שריא"⁹³, ובפרט שנמצאים כאן כו"כ עשיריות מישראל, ועונים על זה אמן, שפירושו אמת ואמונה⁹⁴, שכל הנ"ל יהי' בדרכי נועם ובדרכי שלום, וידעו שיד הוי' עשתה זאת.

וכל זה יהי' הכנה לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שיבנה ביהמ"ק במקומו⁹⁵, "ושם נעשה לפניך כמצות רצונך"⁹⁶ (כמבואר

88) ראה גם תר"מ חע"ג ע' 117. וש"נ.
 89) הלי' מלכים רפי"א.
 90) תהלים קיח, כד.
 91) ראה תר"מ סה"מ תמוז ע' עב. וש"נ.
 92) סנהדרין לט, א.
 93) ראה שבועות לו, א.
 94) רמב"ם שם ספי"א.
 95) נוסח תפלת המוספין.
 96) שבת קלח, ב.

הענין בכ"מ ובפרט בהמשך וככה⁹⁷), ונקיים מצות הקהל כפשוטו, בקרוב ממש ובעגלא דידן.

[בסיום ההתוועדות (וגם קודם תפלת מנחה) התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"].

---

97) תרל"ז — פי"ז ואילך (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תכ ואילך). וש"נ.